כלל גדול פרק שביעי שבת עד.

אע"ג דאיכא דדמיא לה חשיב לה וליחשב נמי כותש אמר אביי שכן עני אוכל פתו בלא כתישה רבא אמר הא מני רבי היא דאמר אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ואי חשיב כותש הויא ליה ארבעים וליפוק חדא מהנך ולעייל כותש אלא מחוורתא כדאביי: ת"ר היו לפניו מיני אוכלין בורר ואוכל בורר ומניח ולא יברור ואם בירר חייב חטאת מאי קאמר אמר עולא הכי קאמר בורר ומניח לבו ביום וכבורר ומניח לבו ביום ולמחר לא יברור ואם בירר חייב חטאת מתקיף לה רב חסדא וכי מותר לאפות לבו ביום וכי מותר לבשל לבו ביום אלא אמר רב חסדא בורר ואוכל פחות מכשיעור בורר ומניח פחות מכשיעור וכשיעור לא יברור ואם בירר חייב חטאת מתקיף לה רב יוסף וכי מותר לאפות פחות מכשיעור אלא אמר רב יוסף [א]בורר ואוכל ביד בורר ומניח ביד בקנון ובתמחוי לא יברור ואם בירר פטור אבל אסור ובנפה ובכברה לא יברור ואם בירר חייב חטאת מתקיף לה רב המנונא מידי קנון ותמחוי קתני אלא אמר רב המנונא [ב]בורר ואוכל אוכל מתוך הפסולת בורר ומניח אוכל מתוך הפסולת [ג]פסולת מתוך אוכל לא יברור ואם בירר חייב חטאת מתקיף לה אביי מידי אוכל מתוך פסולת קתני אלא אמר אביי [ד]בורר ואוכל לאלתר ובורר ומניח לאלתר ולבו ביום לא יברור ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת אמרוה רבנן קמיה דרבא אמר להו [ה]שפיר אמר נחמני [ו]היו לפניו שני מיני אוכלין ובירר ואכל ובירר והניח רב אשי מתני פטור רבי ירמיה מדיפתי מתני חייב רב אשי מתני פטור והא תני חייב לא קשיא הא בקנון ותמחוי הא בנפה וכברה כי אתא רב דימי אמר שבתא דרב ביבי הואי ואיקלעו רבי אמי ור' אסי שדא קמייהו כלכלה דפירי ולא ידענא אי משום דסבר אוכל מתוך פסולת אסור אי משום עין יפה הוא דמכוין חזקיה אמר [ז]הבורר תורמוסים מתוך פסולת שלהן חייב לימא קסבר חזקיה אוכל מתוך פסולת אסור שאני תורמוסים דשלקי

אע"ג דאיכא דדמיא לה חשיב לה (ח). והא דלא חשיב שוכנו ומדקדק לפי שהם לגמרי בכלל מיסך ואורג ולא חשיב נמי מנפץ אע"ג שבמשכן היו מנפצין פשתן לעשות יריעות ואמר דבריהם משום דהיינו דם ממש אלא שזה בתבואה וזה בפשתן אבל זורה וזורר ומרקד הם שלשה דברים: **שכן** עני אוכל פתו בלא כתישה.

ופ"ת מ"מ ליחשיב כתישה סממנין דהוה במשכן ואע"ג דעני אוכל פתו אלא כתישה לענין סממנים מלאכה משונה היא ואומר ר"י דלאו דוקא אוכל פתו אלא ה"ה דעני לוטע בסממנים אלא כתישה ופ"ת מרקד נמי לא ליתי שכן עני אוכל פתו בעיסה גלוסה כדאמר בפוף פרקין ויש לומר דהוי עניים אין אוכלין כלא הרקדה אלא שלענין חלה מצטרפין הסובין דקרינן ביה מלחם המרק כיון דיש עניים שאוכלים בעיסה גלוסה ור"ת פירש בע"א ולא נתישב לר"י: **היו** לפניו שני מיני אוכלין גרסי'.

וכן פירש ר"ח דבאוכל מתוך אוכל שייכא בריה שבורר אומו שאינו חפץ לאכול מתוך אומו שרוצה לאכול לאומו שאינו חפץ בו חשיב פסולת לגבי אומו שחפץ לאכול וכן משמע בירושלמי דגרס הבורר אוכלים ממון אוכלים חזקיה אמר כו': **בורר** ומניח. פי' לאוכל אחרים: **וכי** מותר לאפות פחות מכשיעור. והמתרגם ס"ד דפחות מכשיעור הוי דרך אכילה:

מתקיף לה רב המנונא מידי קנון ותמחוי קתני. פי' הקונטר' דה"ל הוה מצי למיפרך מידי נפה וכברה קתני וקשה לר"י מאי קמשני רב המנונא לדידיה נמי מקשה מידי [אוכל] ממון פסולת קתני ועוד בסמוך פירש הקונטרס והתניא חייב דהיינו הך דהכא ומשני דבנפה וכברה מיירי והיכי משני הכא מידי נפה וכברה קתני ורלה לרביגו ילחק דלוקא מקנון ותמחוי פריך וה"פ מידי קנון ותמחוי קתני כיון דנחת לפרושי דיני בריה דבר מותר ובנפה וכברה חייב מטאת לא היה לו להניח מלשנות קנון ותמחוי דפטור אבל אסור: **בורר** ואוכל אוכל מתוך פסולת. משמע לאוכל ממון פסולת אין דרך בריה בכך וקשה דברים פרק מולין (לקמן קלח.) אמרי' מה דרכו (ג) של בורר בורר לאוכל ממון פסולת וי"ל דהתם בפסולת מרובה על האוכל הוי אוכל ממון פסולת דרך בריה היכי שרי לב"ש הא מיהו אסרי לבדר בדרכו ול"ע שם: **והתניא** חייב. פי' בקונטרס דהיינו בריית דלעיל וקשה לר"י דלמאי דמוקמינן לה בנפה וכברה משמע דוקא לבו ביום אסור אבל לאלתר אפי' בנפה וכברה שרי ובפ"ק דביצה (נס זה סס.) משמע דבנפה וכברה אסור בכל ענין דתנן ב"ה אומרים בורר כדרכו בקנון ובתמחוי אבל לא בנפה ובכברה ולא מפליג בין לאלתר לבו ביום ועוד לבאורה לעולא דלעיל הוי בורר לבו ביום כמו לאלתר לאביי וא"כ שרי לעולא בנפה וכברה אפי' לבו ביום ובמתני' דביצה אסר לכל הפחות לבו ביום ורלה לר"י דבריית בבורר ביד דבר מותר בכתמלה בקנון ובתמחוי פטור אבל אסור בנפה וכברה חייב מטאת וכן משמע מתוך פירוש ר"ח דפירש שם ג' דיגין בבורר לאלתר אפי' לא ידענא מה שלא בירר תמלה קודם שהניחם לפניהם אבל אין לפרש מה שלא בירר בשעה שהניח לפניהם דא"כ מאי קאמר אי משום דקסבר אוכל מתוך פסולת אסור אי משום דקסבר אוכל מתוך פסולת אסור דהא לכ"ע שריגן אוכל מתוך פסולת לאלתר:

המי

אע"ג דאיכא דדמיא. אחריתי בהדה דדמיא לה משבינהו לתרוייהו כאכות ואע"ג דחדא מינהו: **וליחשב נמי כותש.** מטין במכתשת להסיר קליפתן דהואי במקדש בסממנין אלא לאו משום דדמיא לדש לא חשיב לה דהא נמי מיפרקא מלבוש היא: **שכן עני אוכל פתו בלא כתישה.** לכך אע"ג דהואי במקדש ואב מלאכה היא כיון דמגא ליה דש לא תגא לה חזרה וכורר ומרקד פירורא דפת מינהו וכיון דהוו במקדש והכא אתמיל בפירורא דפת מינהו כדאמרינן (ע"ב) גבי אופה דה"ל למתני מבשל ולא אופה דלא הוה במקדש אלא משום סדורא דפת נקט ואתא הואיל ואופה בפת כמבשל בסממנין אבל כתישה עשירים הוא דלמתי וכתשי לעשות סלת נקיה אבל עניים לא עבדי הלכך לא תגא לה ומיהו ודאי אב מלאכה היא וכללו דש היא: **רבי היא.** דליף לקמן בפרק הזורק (דף לז:) דברים הדברים אלה הדברים למגייעת: **וליפוק חדא מהנך.** או זורה או בורר או מרקד דהוו חדא ליפוק מיניהו חדא וליתני הך דהכי עדיף למיתני תרתי מהא ותרתי מהא מלמיתני ומיכפל תלתא זימני בחדא ואיכא חדא דלא כפיל ביה מידי: **היו לפניו מיני אוכלין גרסי'.** ול"ג שני: **ולא יברור.** לקמיה פריך מאי קאמר ברישא תגא בורר והדר תגא לא יברור: **ולמחר.** לעולם מחר: **וכי מותר לאפות ולבשל לבו ביום.** וה"ג אב מלאכה היא כיון דאמרת ולמחר חייב חטאת: **פחות מכשיעור.** פחות מכגרוגרת: **וכי מותר לאפות פחות מכשיעור.** נהי דמיות חטאת ליכא איסורא מיהא איכא דקיימא לן חצי שיעור אסור מן התורה בפרק בתרא דיומא (דף עד.) והיכי קתני בורר לכתחלה: **בקנון.** כלי עץ שעושין כעין ציטול רחב מלאחריו וקצר מלפניו ובעלי מטבע עושים אותו והבורר בו קטנים ונותן קטנים במקום הרחב ומנענעו והקטנים מפני שהוא סגלגל מתגלגל ויורד דרך פיו הקצר והפסולת נשאר בכלי: **פטור אבל אסור.** מותר לכתחלה לא הוי דדמי לבריה וחייב חטאת לא הוי דכלאחר יד הוא דעיקר בריה בנפה וכברה אבל ביד לא דמי לבורר כלל: **מידי קנון ותמחוי קתני.** ה"ה נמי דפריך מידי נפה וכברה קתני אלא חדא מיניהו נקט: **אוכל מתוך הפסולת.** לא דרך בריה הוא: **ובורר ומניח לאלתר.** לאכול לאלתר שאין זה דרך בוררין: **לאוצר.** להצניע: **נחמני.** אביי: **והתניא.** לעיל חייב ואי בבורר ומניח לאלתר מותר לכתחלה הויא ופטור אבל אסור ליכא: **שבתא דרב ביבי הואי.** הגיע יומו להיות עומד ומשמש על התלמידים: **ושדא קמייהו.** אלא לצה לבורר האוכל מתוך העלין ולתת לפני כל אחד ואחד אלא שעמן והם נוטלים ואוכלים ונשטוח זה נפרס האוכל מאליו: **הבורר תורמוסין.** לאחר שנשלקן הוא בורר אוכל מתוך הקליפה: דשלקי

ביום אסור אבל לאלתר אפי' בנפה וכברה שרי ובפ"ק דביצה (נס זה סס.) משמע דבנפה וכברה אסור בכל ענין דתנן ב"ה אומרים בורר כדרכו בקנון ובתמחוי אבל לא בנפה ובכברה ולא מפליג בין לאלתר לבו ביום ועוד לבאורה לעולא דלעיל הוי בורר לבו ביום כמו לאלתר לאביי וא"כ שרי לעולא בנפה וכברה אפי' לבו ביום ובמתני' דביצה אסר לכל הפחות לבו ביום ורלה לר"י דבריית בבורר ביד דבר מותר בכתמלה בקנון ובתמחוי פטור אבל אסור בנפה וכברה חייב מטאת וכן משמע מתוך פירוש ר"ח דפירש שם ג' דיגין בבורר לאלתר אפי' לא ידענא מה שלא בירר תמלה קודם שהניחם לפניהם אבל אין לפרש מה שלא בירר בשעה שהניח לפניהם דא"כ מאי קאמר אי משום דקסבר אוכל מתוך פסולת אסור דהא לכ"ע שריגן אוכל מתוך פסולת לאלתר:

מסורת הש"ס

(א) [נדרים נד: ע"ש כר"ן טעם דקרי לאחי נחמני ופי"ע פירש"י בעינין לד:].

הגהות הב"ח

(ח) תוס' ד"ה אע"ג וכו' וכו' חשיב לה הכא דלא חשיב. נ"ב עיין לקמן בפ' הזורק דף לז ומביאו לעיל כד' עב: (ב) ר"ה בורר וכו' דלכו של בורר בוטל לאוכל ומניח פסולת:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אע"ג וכו' ל"ל שהם לגבי בבלל משכן. עי' לקמן דף עה ע"ב כרש"י ד"ה שונע:

מוסף רש"י

שפיר אמר נחמני. נגלה בעיני דעל סם שרגה כר נחמני גילל אחי כגיתו ולמרי תורם שהיא יתום, הפילו אם שם אחי נחמני, רגה סחם הוא רגה כר נחמני (נ"ס [נדרים לד:]).

רבינו חננאל

ואינה מחוברת, ואינה כגון קליפה שצריכה מירוק, או כגון עפרורית שצריך ניפרק, אלא מעורבת בלבד. וכן אם נטל בידו אדם תבואה בתיבנה ובפסולת שיש בה וניפח בה ברוח פיו ובירר, חשוב הוא כזורה. פירוש בורר, נוטל פסולת מבין האוכל ומשליכה אי נוטל האוכל ומניח הפסולת. מרקד, שמטיל את האוכל והפסולת בכברה (אם הפסולת כמין עפרורית הוא יוצא מבברה) ונשאר(ת) האוכל. ואם האוכל דק והפסולת עבה כמין חבן. יוצא האוכל ונשארת הפסולת בכברה. וכיון דאסיקנא כי הזורה והבורר והמרקד כולן מעין מלאכה אחת הן. מפריש הפסולת מן האוכל. ומשום דהוו בחשבן הוו להו חלתא וחייב על כל אחת ואחת. ראקשינן ונהשוב נמי כותש שהוא מסיר קליפת החיטין מעליהן לטחון אותם להוציא סולת, כגון כותש לעשות דייסא או טיסני, והנה גם זה מפריש פסולת מן האוכל הוא. ומשני אביי שכן עני אוכל פתו בלא בתישה. כלומר כל בני אדם טוחנין בחיטין שלהן סלת, הנה דרך העניים לבורר ולטחון ולעשות עיסה בלוסה ואין אוכלין סלת, לפיכך אין צריכין בתישה. ואע"פ דכתישה מלאכה היא. דהא לגבי ר"ש נרסינן (בעיא ידו) אין כותשין במכתשת, אע"פ שמותר בר"ש אוכל נפש. וכ"ש בשבת. אמר אביי האי דלא חשיב לה בהדי אבות, משום דלא חשיבא שלא כל אדם אוכל בכתישה כמו שאמרנו, לפיכך אינה אלא כתולדות דמיא. רבא אמר אמאי לא חשיב לכותש בהדייהו, משום דמתניתין ר' (חייא) דאמר קבלה היא בידינו אבות מלאכות (ארבעים) חסר אחת כנגד לאובדות המשכן, (ור' מ' חסר אחת שנה) וכבר פירשנו להא דר' בבמה טומנין (מס) כי המלאכות הללו מן המשכן למדתן. ואי חשיב כותש בהדייהו הוי להו מ' שלמות, ור' מ' חסר אחת

עין משפט נר מצוה

לם א ב מ"י פ"ש מהל' שבת הלכה יב סמג לאתין פה טוש"ע אח"ח סימן שיט סעיף ח:
ם ג מ"י שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ד:
מא ד מ"י שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ה ב:
סב ה מ"י שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ג:
מג ו מ"י שם טוש"ע שם סעיף ה:

רבינו חננאל (המשך)

שנה, לפיכך לא תנא כותש בהדייהו. ואקשינן וליפוק חדא מיניהו ונעבול כותש. ואסיקנא אלא מחוורתא כדאביי. ת"ר היו לפניו ב' מיני אוכלין בורר ואוכל בורר ומניח, ולא יברור ואם בירר חייב חטאת. ומתמה מאי קאמר, (אמר) עולא הכי קאמר בורר ואוכל בו ביום כו'. דתאה רב חסדא ואמר (וכי מותר) לאפות ולבשל בו ביום כו'. ופרשה אביי בורר ואוכל לאלתר בורר ומניח לאלתר, כושלא לאלתר לא יברור. ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת. וקי"ל כוותיה. דאמר רבה שפיר אמר נחמני. דלאלתר דאמר אביי. כל זמן שיושב על השולחן ואוכל, דגרסינן בתלמוד א"י ברר אוכלין מתוך אוכלין, חזקיה אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור. מתניתא פליגא על חזקיה דאמר בורר ואוכל בורר ומניח על השולחן. רבין בר חייא אמר תפתר כשהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה. היו לפניו ב' מיני אוכלין בורר ואוכל בורר ומניח, רב אשי מתני חייב. ואוקימנא להא דרב אשי בבורר נפה או בכברה חייב חטאת, בקנון ובתמחוי פטור, וכל פטורי דשבת פטור אבל אסור נינהו, וקי"ל כרב אשי דבתראה הוא. והא דאמר חזקיה הבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהן חייב, הלכתא היא, דהא מקשינן ופרקינן לפרושי שמעתיה, דאמרינן ליכא קסבר חזקיה אוכל מתוך פסולת אסור, ושנינן שאני תורמסין דשלקי להו ד' זמני כו'. שמעינן מינה דאוכל מתוך הפסולת וזולתי תורמסין שרי ודראביי דשרי לאלתר, כי היכי דלא הקשי חדא אחברתה, וכבר פירשנוהו. השמועה סלקא (נ"א: וכבר פירשנו דסלקא זו השמועה) כאביי וכרב אשי וכחזקיה. שמעינן מדברי שלשתן כי בורר ואוכל ביד בורר ומניח ביד שרי, ולאו כל היכא דבעי שרי, אלא ברירת אוכל מתוך פסולת אבל פסולת מתוך אוכל לא. ואוכל מתוך פסולת דשרי (היינו) לבורר ולאכול או לבורר ולהניח כדי לאוכלו לאלתר על השולחן כמו שפירשנו. אבל להניח שלא לאלתר לא. זה שאמרנו כי מותר לבורר ולאכול, לבורר ולהניח ולאוכלו לאלתר שרי, ה"מ ביד. אבל בקנון ובתמחוי לא. ואם בירר פטור אבל אסור. ובנפה ובכברה דברי הכל אסור, ואם בירר נעשה כמי שבירר לאוצר, כשוגג חייב חטאת. ואע"פ דגרסינן (גיטין כ: [חו]) לענין מי שאבד לו גט, אם מצאו לאלתר כשר. דאמרינן היכי דמי לאלתר, י"א כל שלא

(ח) עי' בגמ' כאן ולעיל מ"ע ע"ב בתוס' וכ"ש.
(ג) מכאן ועד סוף הענין הוא כל"ל כפס רבינו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com